

Karpowiczowa, Ludmiła

Posiedzenie naukowe Zespołu Historii Botaniki

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 17/2, 388-389

1972

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

POSIEDZENIE NAUKOWE ZESPOŁU HISTORII BOTANIKI

Dnia 27 listopada 1971 r. w gmachu Obserwatorium Astronomicznego Uniwersytetu Warszawskiego odbyło się pod przewodnictwem doc. Ludmiły Karpowiczowej posiedzenie naukowe Zespołu Historii Botaniki. Poświęcone ono było zagadnieniom rozwoju trzech gałęzi wiedzy botanicznej w Polsce (paleobotaniki, fizjologii roślin i ekologii) w okresie ostatniego ćwierćwiecza.

Pierwszym referentem był prof. Mikołaj Kostyniuk. Po zwięzłym przedstawieniu głównych prac, prowadzonych w zakresie paleobotaniki światowej w latach 1945—1970, ze szczególnym uwzględnieniem mikropaleobotaniki — przeszedł on do szczegółowego omówienia osiągnięć paleobotaniki polskiej w tym okresie. Kolejno omówił badania nad roślinnością czwartorzędu i trzeciorzędu, badania nad roślinnością ery mezozoicznej i wreszcie badania nad florą karbonu i starszego paleozoiku. Podał ogólną charakterystykę tych osiągnięć na tle stanu badań paleobotanicznych w Polsce w okresie międzywojennym. Na zakończenie wysunął najważniejsze postulaty pod adresem polskiej paleobotaniki.

W dyskusji prof. J. Bobrowska podkreśliła, że w ogólnych zarysach badania polskie nie ustępują zagranicznym. Równocześnie zwróciła jednak uwagę na konieczność podejmowania przez polskich uczonych w szerszym zakresie monograficznych opracowań różnych grup roślinnych.

Zdaniem prof. A. Srodonia zbyt mało znane są polskie okresy interglacjalne, zwłaszcza najmłodsze: m.in. brak jest np. opracowań z Karpat. Prof. Srodoń zwrócił też uwagę na konieczność bliższego zainteresowania się osiągnięciami paleobotaniki „wschodniej” w nawiązaniu do osiągnięć „zachodnich” i stosowanych tu i tam metod badawczych. Wspomniał także o pomyślnie rozwijającej się u nas nowej gałęzi paleobotaniki, o tzw. archeobotanice. Jego zdaniem wiele również osiągnięto m.in. w zakresie badań karpologicznych, które nadal należy kontynuować. Prof. Srodoń wspomniał ponadto o osiągnięciach w zakresie badań biometrycznych, prowadzonych pod kierunkiem prof. Janiny Szaferowej. Dyskutant wysunął również kilka dezyderatów do polskich paleobotaników. Jego zdaniem należy: położyć większy nacisk na badania anatomiczne; znacznie rozszerzyć badania nad kopalnymi roślinami zielnymi; rozszerzać współpracę paleobotaników z instytutami geologicznymi; konieczne sprowadzić z zagranicy mikroskopy skaningowe (dotąd w Polsce znajduje się tylko jeden); położyć większy nacisk na badania filogenetyczne.

Kolejny referat o fizjologii roślin w okresie 25-lecia PRL wygłosił prof. Adam Paszewski. Opracowanie to było m.in. wynikiem szczegółowego zestawienia materiału bibliograficznego, co pozwoliło referentowi przy pomocy liczb przedstawić główne kierunki zainteresowań fitofizjologów polskich i porównać je z badaniami podejmowanymi w szeregu wiodących w tej dziedzinie krajów. Prof. Paszewski wiele uwagi poświęcił również ostatnim polskim pracom badawczym, które obejmują coraz szerszy zakres, co decyduje z kolei o właściwym rozwoju tej ważnej dla nauki i życia gospodarczego dziedziny wiedzy botanicznej. Zgromadzenie bogatego i wszechstronnego materiału pozwoliło referentowi na wysunięcie szeregu wniosków i postulatów na przyszłość.

W dyskusji zabrali głos: prof. T. Gorczyński, doc. Z. Starckowa i doc. J. Poskuta. Zwrócili oni m.in. uwagę na szeroko prowadzone prace z dziedziny fizjologii roślin w Instytucie Sadownictwa PAN w Skierniewicach, w Zakładzie Dendrologii i Arboretum w Kórniku oraz w I.H.A.R.

Trzeci referent prof. Władysław Matuszkiewicz przedstawił syntezę rozwoju ekologii, ze szczególnym uwzględnieniem terenu Polski, ukazując ewolucję samego pojęcia ekologii i dając definicję tej żywiolowo rozwijającej się dziedziny wiedzy.

Dyskutanci: doc. F. Celiński, prof. M. Kostyniuk, prof. T. Sulma i prof. A. Pazewski z uznaniem stwierdzili, że ujęcie zagadnienia odbiegało od dotychczasowego, tradycyjnego ujmowania ekologii roślin. Po odpowiedziach na szczegółowe pytania, które padły w czasie dyskusji, prof. Matuszkiewicz omówił dodatkowo zagadnienie — człowiek a środowisko. Kończąc swą wypowiedź stwierdził, że „wszystkich problemów człowieka nie można sprowadzić jedynie do zjawisk ekologicznych, ostatnie słowo w tej sprawie będą miały nauki społeczne”.

Ludmiła Karpowiczowa

POSIEDZENIE NAUKOWE ZESPOŁU HISTORII FIZYKI

24 listopada 1971 r. odbyło się w Krakowie posiedzenie Zespołu Historii Fizyki z udziałem 8 osób z Krakowa, Gdańska i Tarnowa. Zebranie prowadził — pod nieobecność chorego przewodniczącego Zespołu prof. T. Piecha — prof. Z. Wojtaszek. Ze względu na niewielką frekwencję wywołaną epidemią grypy postanowiono referat doc. Ireny Szumilewicz, poświęcony znaczeniu prac H. Poincaré dla rozwoju fizyki, przesunąć na wiosenne zebranie Zespołu w 1972 r. i ograniczyć się do przedyskutowania ogólnych jego założeń. Doc. Szumilewicz określiła rolę Poincaré w szczególnej teorii względności jako wnoszącą temat. Natomiast w sformułowaniu zasad nowej fizyki prace uczonego posiadały znaczenie pozytywne. Poincaré oczyścił przedpole dla szczególnej teorii względności Einsteina i może uchodzić za współtwórcę nowoczesnej fizyki, aczkolwiek założenia filozoficzne jego i Einsteina były zupełnie inne.

W dalszym ciągu zebrania prof. Z. Wojtaszek podzielił się swoimi wrażeniami z XIII Międzynarodowego Kongresu Historii Nauki w Moskwie. Powiedział on m.in. że na 100 referatów z historii fizyki 45 wygłosili reprezentaci Związku Radzieckiego, 21 — Stanów Zjednoczonych, 10 — Anglii; Polacy natomiast nie wystąpili z żadnym. Referaty te dotyczyły filozoficznych podstaw fizyki, mechaniki, optyki i elektromagnetyzmu, fizyki kwantowej, termodynamiki i nauki o fazach. Prof. Wojtaszek wygłosił w sekcji historii chemii referat z pogranicza chemii i fizyki *Pierwsze lata kryogeniki w świetle korespondencji Olszewskiego*.

Z kolei zajęto się planem dalszych prac Zespołu oraz sprawą dostarczenia artykułów do projektowanego zeszytu „Studiów i Materiałów z Dziejów Nauki Polskiej”, poświęconego historii fizyki. Do zeszytu tego zgłosili swe prace: doc. I. Szumilewicz *Rola Poincaré w obaleniu mechaniki klasycznej*; dr E. Skarżyński *Idea nieskończoności w dziejach kosmologii* oraz *O tak zwanej uogólnionej zasadzie Kopernika*; dr J. Hanik *Badania ozonometryczne w Polsce*; mgr G. Rosińska *Początki fizyki doświadczalnej na Uniwersytecie Jagiellońskim*. Artykuły te będą ukończone do kwietnia 1972 r. Poza tym — w dalszym terminie — prof. Z. Wojtaszek opracuje *Dzieje kryogeniki w Polsce*, a dr J. Hanik *Historię meteorologii w zaborze rosyjskim i pruskim do roku 1918*.

Następnym punktem zebrania była sprawa 100-letniej rocznicy powstania Akademii Umiejętności w Krakowie. Zakład Historii Nauki i Techniki PAN postanowił zorganizować jednodniową sesję naukową dla omówienia wkładu PAU w rozwój nauk ścisłych. W związku z tym doc. S. Brzozowski zwrócił się z prośbą do członków Zespołu o podjęcie odpowiednich prac badawczych. Wstępnie zgłoszono następujące referaty: dr J. Hanik *Sekcja meteorologiczna AU*; doc. W. Krajewski *Marian Smoluchowski*; dr E. Skarżyński *Kopernikanistyka w pracach AU*.

Stanisław Brzozowski